

2023 m. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo stebėsenos ataskaita

Bendroji pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijų pateiktų duomenų analizė

Nacionalinė švietimo agentūra (toliau – NŠA), vykdydama savo įsipareigojimus, teikia trečiąją pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo stebėsenos ataskaitą, parengtą vadovaujantis Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo stebėsenos vykdymo aprašu, patvirtintu NŠA direktoriaus 2021 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. VK-159 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo stebėsenos vykdymo aprašo patvirtinimo“. 2021 m. ir 2022 m. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą (toliau – PKT) vykdančių institucijų buvo mažiau (atitinkamai 59 ir 70 įstaigų). 2023 m. Lietuvoje jau buvo 74 pedagogų kvalifikacijos tobulinimą galinčios vykdyti institucijos, akredituotos Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka (išsamus akredituotų institucijų sąrašas: [Nacionalinė švietimo agentūra - » Akredituotos įstaigos \(smm.lt\)](https://www.smm.lt)).

Duomenys 2023 m. PKT stebėsenos ataskaitai buvo renkami, prašant užpildyti *Microsoft Forms* platformoje pateiktą anketą. Duomenys buvo renkami apie programas, vykdytas pagal Pedagoginių darbuotojų (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) 2023–2025 metų prioritetines kvalifikacijos tobulinimo sritis (toliau – prioritetinės sritys), patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. V-1942 „Dėl pedagoginių darbuotojų (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) 2023–2025 metų prioritetinių kvalifikacijos tobulinimo sričių patvirtinimo“ (toliau – įsakymas), įtraukiant tik ilgalaikes programas, kurios truko ne mažiau kaip 40 akad. val. (toliau – ilgalaikė PKT programa), įgyvendintas 2023 kalendoriniais metais. Duomenis PKT stebėsenos ataskaitai pateikė savivaldybių administracijos, savivaldybių akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimą vykdančios institucijos ir 19 akredituotų ne savivaldybių institucijų, galinčių vykdyti PKT¹.

PKT programos pagal prioritetines sritis

1 prioritetinė sritis: Skaitmeninių kompetencijų stiprinimas. Pagal įsakymą, „*skaitmeninių kompetencijų stiprinimas* apima galimybę veiksmingiau siekti ugdymo(si) tikslų, efektyviau perteikti ugdymo turinį, panaudojant skaitmeninį ugdymo turinį, priemones ir įrankius. Naujų technologijų naudojimas įgalina efektyviai naudoti išmanias, virtualias, skaitmenines priemones ugdymo(si) procese, kritiškai vertinti informacijos turinį ir šaltinius, gebėti analizuoti ir vertinti duomenis“.

2 prioritetinė sritis: Kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimas: „kompetencijų, susijusių su įtraukia, atvira ir bendradarbiaujančia mokykla, tobulinimas apima nuostatų ir požiūrių kaitą, gebėjimą suvokti, atpažinti ir atliepti mokinių poreikius siekiant vaiko gerovės ir pažangos. Bendradarbiavimo, socialinės partnerystės gebėjimų stiprinimas įgalina dirbti daugiatautėje ir daugiakultūrėje aplinkoje, padeda diferencijuoti ir individualizuoti, personalizuoti ir internalizuoti ugdymo turinį. Gebėjimas taikyti paramos priemones, padedančias mokiniui įveikti kliūtis mokymosi procese, įgalina kurti saugią ir palankią ugdymo(si) aplinką“.

3 prioritetinė sritis: Pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimas: „pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimas apima galimybę integruoti pilietiškumo ir nacionalinio saugumo pagrindus, medijų raštingumą, kritinio mąstymo ugdymą įvairių dalykų ugdymo(si) procese ir mokyklos bendruomenės veikloje. Pilietinio ugdymo kompetencijos pagilina supratimą apie pagrindines demokratijos vertybes ir jų puoselėjimą, valdžios ir piliečių tarpusavio bendradarbiavimą, skatinant patriotiškumą, užtikrinant demokratiją ir nacionalinį saugumą“.

¹ VŠĮ „Švietimo tinklo“, kuri yra akredituota institucija, galinti vykdyti PKT, duomenys neįtraukti, nes institucija duomenų nepatikslino.

4 prioritinė sritis: Ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimas: „ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimas apima galimybę kokybiškai organizuoti ugdymo(si) procesą, taikyti ugdymo mokslo ir praktikos sintezę. Šių kompetencijų tobulinimas apima aktyvių ugdymo metodų taikymo stiprinimą, tyrimais grįstos ugdymo(si) praktikos plėtrą pedagogikoje ir andragogikoje, savireguliacinio mokymosi gebėjimų stiprinimą, mokinių vertinimo ir pažangos analizės stiprinimą, mokymo plano modeliavimo ir lankstumo tobulinimą“.

5 prioritinė sritis: Lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimas: „prioritinė kvalifikacijos tobulinimo sritis – lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimas. Kompetencijų, reikalingų pedagoginių darbuotojų lyderystei ugdymui ir mokymuisi, tobulinimas apima lyderystę ir mentorystę siekiant modernių vadovavimo strategijų plėtros ir pokyčių valdymo gebėjimų stiprinimo, tvaros bendruomenės plėtrą ir dialogo kultūros kūrimą, ugdomosios veiklos kokybę, duomenimis grįstų sprendimų priėmimą, kolegialų grįžtamąjį ryšį, psichologinės gerovės stiprinimą, profesinę tapatybę ir asmeninę pažangą“.

Prioritetinių PKT sričių programų ir jų dalyvių skaičiai pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė. Įgyvendintų ilgalaikių PKT programų ir jų dalyvių skaičius pagal prioritetines sritis

Prioritinė sritis	Vykdytų programų skaičius	Vykdytų programų dalyvių skaičius
Skaitmeninių kompetencijų stiprinimas	96	6 512
Kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimas	226	14 803
Pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimas	50	6 715
Ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimas	362	20 407
Lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimas	156	6 515
Iš viso:	890	54 952

2 lentelėje matyti, kiek programų pagal prioritetines sritis įgyvendino kiekvienos savivaldybės PKT institucija. Galima pastebėti, kad tam tikrų savivaldybių PKT institucijos orientuojasi į tam tikros prioritetinės srities programų vykdymą (pavyzdžiui, Panevėžio m. – tiek į ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimą, tiek į kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimą).

2 lentelė. Įgyvendintų programų skaičius pagal prioritetines sritis ir savivaldybes

Savivaldybės pavadinimas	Skaitmeninių kompetencijų stiprinimas	Kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimas	Pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimas	Ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimas	Lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimas
Akmenės r. sav.	1	0	0	1	0
Alytaus m. sav.	4	4	1	2	1
Anykščių r. sav.	2	1	0	1	2
Biržų r. sav.	2	2	0	4	4
Druskininkų sav.	1	3	1	3	1
Elektrėnų sav.	0	2	0	0	0
Ignalinos r. sav.	3	1	1	3	0
Joniškio r. sav.	0	5	0	0	1
Jurbarko r. sav.	1	3	0	0	0
Kaišiadorių r. sav.	0	2	2	4	1
Kauno m. sav.	11	25	10	66	20
Kauno r. sav.	5	12	0	27	5
Kazlų Rūdos sav.	6	3	1	2	1
Kėdainių r. sav.	2	2	0	6	1
Kelmės r. sav.	1	2	1	5	0
Klaipėdos m. sav.	1	4	0	7	4
Klaipėdos r. sav.	1	3	0	5	1
Kretingos r. sav.	0	3	0	11	3
Kupiškio r. sav.	0	3	0	5	0
Lazdijų r. sav.	3	12	0	11	2
Marijampolės sav.	3	8	0	12	1
Mažeikių r. sav.	2	2	1	11	2
Molėtų r. sav.	0	1	0	5	3
Pakruojo r. sav.	1	0	0	2	2
Palangos m. sav.	2	2	0	1	2
Panevėžio m. sav.	6	30	9	36	10
Panevėžio r. sav.	1	1	0	3	0
Pasvalio r. sav.	0	3	0	5	1
Plungės r. sav.	1	1	0	17	3
Prienų r. sav.	0	2	0	1	0
Radviliškio r. sav.	3	0	1	1	4
Raseinių r. sav.	1	6	1	4	3
Rokiškio r. sav.	2	5	1	18	7
Skuodo r. sav.	2	2	0	5	1
Šiaulių m. sav.	2	4	0	2	4
Šiaulių r. sav.	0	2	0	2	0
Šilalės r. sav.	1	1	0	4	2
Šilutės r. sav.	1	2	3	3	4
Švenčionių r. sav.	0	1	0	2	1
Tauragės r. sav.	3	3	1	4	0
Telšių r. sav.	1	2	0	2	1
Trakų r. sav.	6	6	3	17	2
Ukmergės r. sav.	0	2	0	1	1
Utenos r. sav.	1	1	0	2	1
Varėnos r. sav.	0	3	1	3	0
Vilkaviškio r. sav.	0	2	0	3	0
Visagino sav.	0	1	0	2	0
Zarasų r. sav.	1	1	0	1	1

PKT programos pagal tikslines grupes

2023 m. į PKT stebėsenos klausimyną buvo įtraukti klausimai apie tikslines pedagoginių darbuotojų grupes, siekiant įvertinti, kiek programų buvo skirta konkrečioms tikslinėms grupėms ir kiek tų tikslinių grupių dalyvių programose sudalyvavo (3 lentelė).

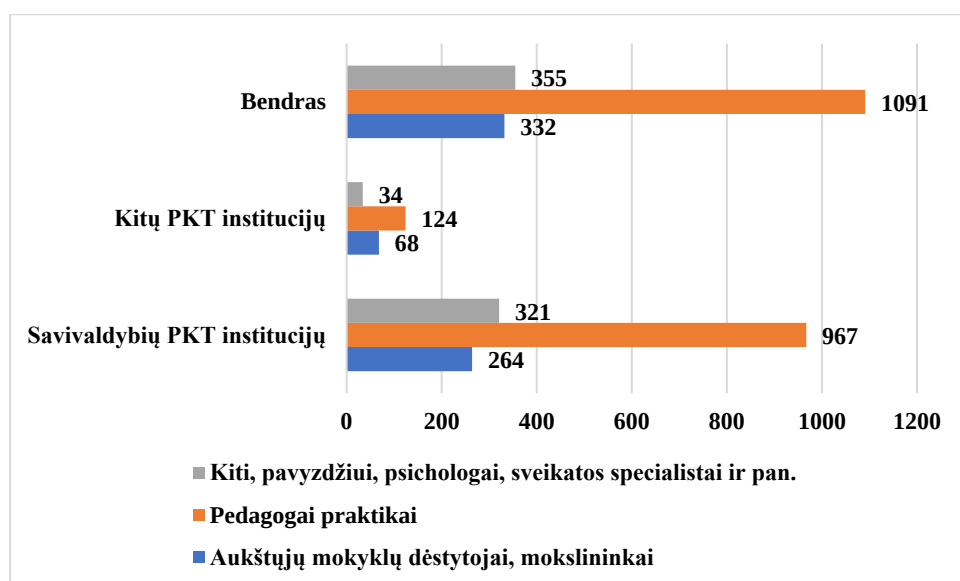
3 lentelė. Programų ir jų dalyvių skaičius pagal prioritetines sritis, išskiriant tikslines grupes

Tikslinė grupė	Vykdytų programų skaičius	Vykdytų programų dalyvių skaičius
Vadovai, jų pavaduotojai ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjai	62	2 746
Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo mokytojai	173	11 078
Ikimokyklinio ugdymo mokytojai (jei įmanoma išskirti iš bendro skaičiaus)	66	5 473
Pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojai	413	22 757
Pagalbos mokiniui specialistai	79	6 985
Neformaliojo vaikų švietimo mokytojai	64	5 207
Mokytojai, dirbantys pagal profesinio mokymo programas	17	567

Lektoriai ir finansai

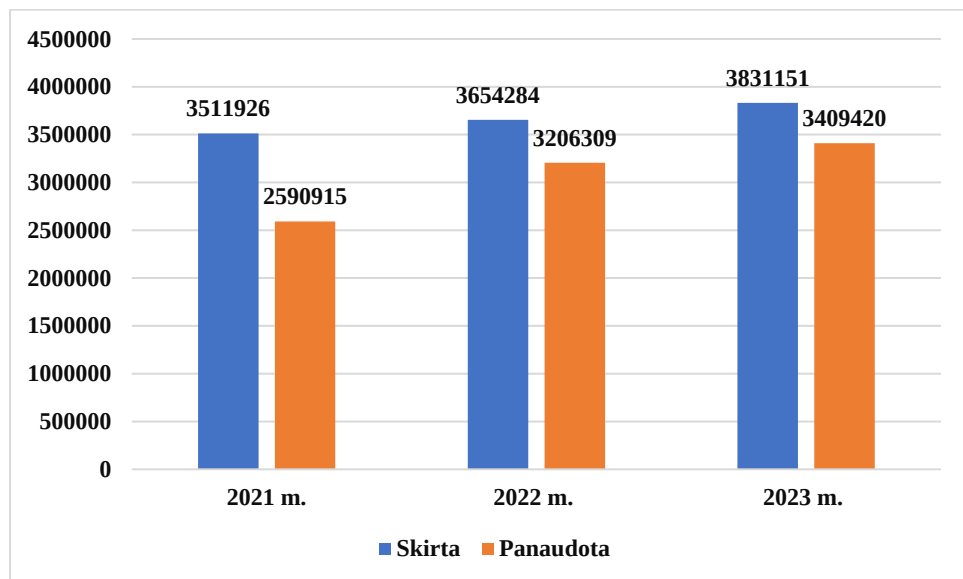
PKT programas dažniausiai įgyvendino pedagogai praktikai (1 091) (1 pav.). Programoms įgyvendinti pasitelkta nemažai aukštųjų mokyklų dėstytojų, mokslininkų (332), taip pat įtraukta ir kitų kompetencijų bei kvalifikacijos lektorių (355).

1 pav. Programas pagal PKT prioritetines sritis įgyvendinę (vykdę) lektoriai



2023 m. panaudotos beveik visos PKT skirtos biudžeto lėšos (89,0 proc.) (2 pav.). Lyginant metus, 2023 m. lėšų panaudota daugiausia tiek suma, tiek procentine dalimi (2021 m. panaudota 73,8 proc., 2022 m. – 87,7 proc. skirtų lėšų). Šiuose grafikuose įtraukta visų 60 Lietuvos savivaldybių informacija.

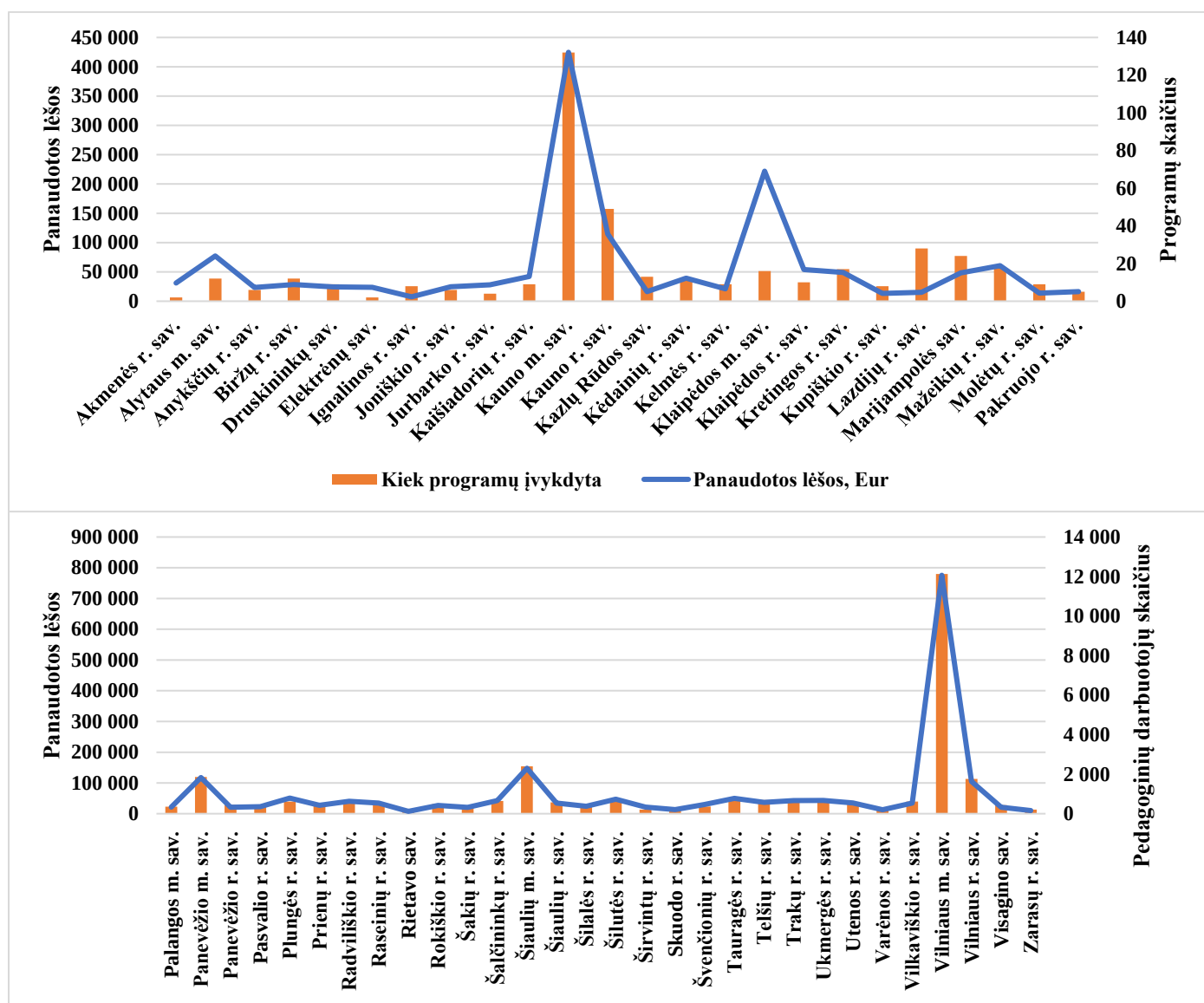
2 pav. Biudžeto lėšų, skirtų PKT, panaudojimas 2021–2023 metais, Eur



NŠA ir ŠMSM duomenys

3 pav. galima matyti, kad lėšos skiriamos ir panaudojamos pagal pedagoginių darbuotojų skaičių: pedagogų kvalifikacijai tobulinti skiriama suma yra proporcinga pedagogų skaičiui savivaldybėje.

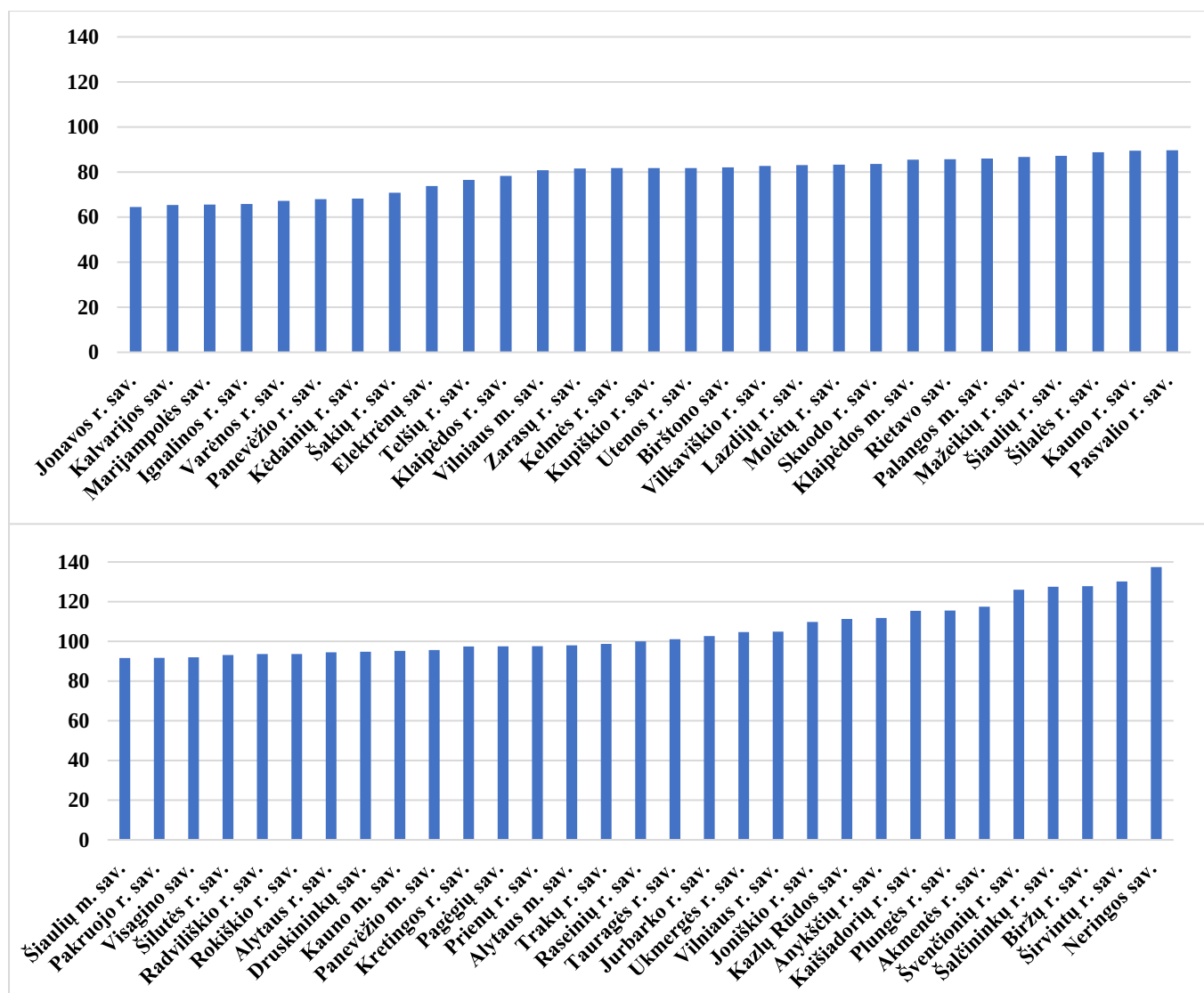
3 pav. Panaudotų lėšų pasiskirstymas pagal pedagoginių darbuotojų skaičių savivaldybėje, Eur



NŠA ir ŠMSM duomenys

Duomenys rodo, kad 15 savivaldybių viršijo 100 proc. skirtų lėšų sumą, 80 proc. viršijo 49 savivaldybės (panaudojo beveik visas skirtas lėšas) (4 pav.). Pagal savivaldybių, 2023 m. viršijusių 100 proc. lėšų sumą, paaiškinimus, dažniausiai pedagogų kvalifikacijai tobulinti skirtos lėšos viršytos, perskirstant jas iš kitų eilučių: remiantis „Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašu“, patvirtintu 2018 m. liepos 11 d. ŠMSM ministro įsakymu Nr. 679, mokykla, patenkinusi tam tikros ugdymo reikmės finansavimo poreikius, dėl objektyvių priežasčių likusias nepanaudotas lėšas gali skirti kitoms reikmėms, įskaitant mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijos tobulinimą.

4 pav. Panaudotos lėšos pedagogų kvalifikacijai tobulinti pagal savivaldybes, proc.



NŠA ir ŠMSM duomenys

5 pav. pateikta informacija apie atskirų savivaldybių lėšų panaudojimą ir įvykdytų programų skaičių.

5 pav. Panaudotų lėšų pasiskirstymas pagal įgyvendintų programų skaičių savivaldybėse, Eur



NŠA ir ŠMSM duomenys

Apibendrinimai

- Pagal prioritetines sritis 2023 m. Lietuvoje įgyvendinta 890 ilgalaikių PKT programų, kuriose dalyvavo 54 952 dalyviai.
- Pagal prioritetines sritis, didžiausias dėmesys skirtas ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimui (362 programos, t. y. 40,7 proc. visų programų, 20 407 dalyviai) ir kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimui (226 programos, 14 803 dalyviai). Mažiausias dėmesys – pilietinio ugdymo kompetencijų stiprinimui (50 programų, 6 715 dalyvių).
- Didžioji dauguma (81,7 proc.) savivaldybių panaudojo didžiąją dalį arba visas pedagogų kvalifikacijai tobulinti skirtas lėšas (80 proc. ir daugiau skirtų lėšų).

Pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programų įgyvendinimo kokybė

2023 m. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą įgyvendinančios savivaldybių akredituotos institucijos PKT programas vykdė, atsižvelgdamos į šalies, miesto ar rajono savivaldybės vykdomą politiką švietimo kokybės ir profesinio tobulėjimo srityje, švietimo sistemos pokyčius, remdamosi atlikta situacijos analize ir strateginėmis išvadomis, bendruomenės narių išsakytais siūlymais, įgyvendindamos savo strateginiuose veiklos planuose nusimatytas priemones.

Sėkmingiausios 2023 m. įvykdytos PKT programos, savivaldybių PKT institucijų duomenimis

PKT vykdančių institucijų teigimu, 2023 m. PKT programų populiarumą pagal prioritetines sritis *Ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimas* ir *Kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimas* (žr. 1 lentelę) lėmė švietimo pokyčiai. Mokytojams buvo svarbu pasirengti įgyvendinti įtraukįjį ugdymą mokykloje ir įgyti kompetencijų, susijusių su atnaujinto ugdymo turinio taikymu. Didžioji dalis programų, kurias PKT institucijos, vadovaudamosi grįžtamuju ryšiu, įvardijo kaip [sėkmingiausias](#) 2023 m. vykdytas programas, atliepia šiuos du jau įvardytus prioritetus. Tarp sėkmingiausių programų buvo ir atliepančių *Skaitmeninių kompetencijų stiprinimo* ir *Lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimo* prioritetines sritis.

Apžvelgus visas sėkmingiausiomis įvardytas 2023 m. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programas pagal prioritetines sritis, galima išskirti pagrindines temas. *Skaitmeninių kompetencijų stiprinimą* atliepė šios pagrindinės temos: skaitmeninio turinio kūrimas ir išmaniųjų technologijų taikymas ugdymo procese, dirbtinis intelektas pedagoginio darbuotojo darbe, medijų ir informacinio raštingumo taikymas ugdymo procese. Atliepiančią prioritetinę sritį *Kompetencijų, reikalingų įtraukties principui įgyvendinti, tobulinimas*, buvo nagrinėjamos šios temos: šiuolaikinė pamoka įtraukiojo ugdymo kontekste, universalus dizainas mokymuisi, autizmo spektro sutrikimų turinčių vaikų ugdymas. *Ugdymo praktikos ir didaktikos kompetencijų tobulinimas* apėmė šiuolaikinės ugdomosios veiklos kokybės gerinimą atnaujinamo ugdymo turinio kontekste, išskirtinis dėmesys buvo skirtas matematikos mokytojų profesiniam tobulėjimui, STEAM kompetencijos ir kūrybingumo ugdymui. *Lyderystės ugdymui ir mokymuisi kompetencijų tobulinimas* apėmė vadovavimo meistrystę, savivaldų mokymąsi ir mentorystės vaidmens švietimo įstaigoje stiprinimą.

Tikėtina, kad šių programų įgyvendinimas padėjo pedagoginiams darbuotojams tikslingiau pasirengti atnaujintų bendrųjų programų įgyvendinimui 2023–2024 mokslo metais nelyginėse klasėse, kartu sudarė galimybes geriau pasirengti įtraukiojo ugdymo principų įgyvendinimui ir individualios pažangos skatinimui, be to, sustiprino skaitmenines kompetencijas ir mokyklos vadovų bei jų pavaduotojų ugdymui lyderystės kompetencijas, būtinas efektyviam švietimo įstaigų valdymui.

Lektorių, įgyvendinančių PKT programas, atrankos analizė

Lektoriaus kompetencija yra esminis veiksnys, lemiantis mokymų kokybę ir dalyvių pasitenkinimą. Kompetentingas lektorius ne tik turi nuodugnių ir išsamių savo srities žinių, bet ir geba jas efektyviai perteikti auditorijai.

Lektoriaus pakvietimą PKT programoms įgyvendinti dažniausiai lemia siūloma seminaro tematika, lektoriaus kompetencija, klientų pageidavimai, rekomendacijos, gebėjimas perteikti švietimo aktualijas ir kaitos tendencijas. Kaip vienas iš svarbiausių kriterijų, įvardijamas lektorių gebėjimas įtraukti mokymų dalyvius, sudominti auditoriją, pateikiant daug praktinių pavyzdžių, gebėjimas derinti teorinius ir praktinius užsiėmimus. Vertinama dėstytojų, mokslininkų kompetencija, jų taikomos inovacijos švietimo srityje. Po kiekvienų mokymų, per refleksiją, lektoriai patys įsivertina savo darbą, nuomonę išsako ir mokymų dalyviai, ją pateikdami apklausos anketose. Grįžtamasis ryšys padeda gauti tikrovę atspindinčią informaciją, įvertinti lektorių kompetencijas, jų profesionalumą. Panašios tendencijos, atsirenkant lektorius, daugiau ar mažiau vyrauja ir kitose nepaminėtose PKT institucijose.

Atsirenkant lektoriais aukštųjų mokyklų dėstytojus, mokslininkus PKT programoms įgyvendinti, vertinama akademinės ir praktinės patirties integracija, kvalifikacijos tobulinimo programų įgyvendinimo patirtis, gebėjimas dirbti suaugusiųjų auditorijoje, atsižvelgiama į lektoriaus mokslinę veiklą, pateiktas publikacijas ir tyrimus, vadovaujamas viešojoje erdvėje esančia informacija apie jo kompetencijas, vedamus renginius, remiamasi ankstesnių seminarų dalyvių vertinimais, vykdomi individualūs pokalbiai apie PKT programos tikslo ir uždavinių įgyvendinimą. Nurodoma, jog labai svarbu, kad lektoriai žinotų ir išmanytų naujausius edukologijos mokslų pasiekimus ir švietimo teisės aktus, gebėtų bendrauti su klausytojais, pateiktų aktualius gerosios patirties rezultatus, įtrauktų mokytojus į praktines veiklas.

Atsirinkdami lektoriais pedagogus praktikus, PKT institucijų darbuotojai vadovaujasi mokyklų vadovų rekomendacijomis, atsižvelgia į rajono dalykų mokytojų veiklas metodiniuose (didaktikos) būreliuose, jų vykdomas atviras veiklas, praktinius mokymus, pačių mokytojų rekomendacijas, taip pat įgytą praktinę patirtį, atliktus tyrimus ir dalyvavimą projektuose; svarbi ir patirtis PKT programų įgyvendinimo srityje, andragoginės kompetencijos, remiamasi kitų PKT institucijų rekomendacijomis. Pasitaiko atvejų, kai aktualias programas inicijuoja ir jas kartu su PKT institucijų specialistais rengia patys lektoriai – dažniausiai tai metodinių (didaktikos) būrelių pirmininkai, su kuriais PKT institucijų darbuotojai nuolat bendradarbiauja. Kai kur vertinga patirtimi dalytis kviečiami mokytojai praktikai – lyderiai tų mokyklų, kurių mokiniai sėkmingai išlaiko egzaminus ir kurios pritaiko unikalią užsienio šalių patirtį, įgytą stažuotėse.

Mažesnės savivaldybės pažymi, kad jose trūksta lektorių praktikų pasiūlos, pasigendama asmeninių pedagogų iniciatyvų, reikia paskatinimo, padrąsinimo, palankaus vadovų požiūrio ir palaikymo.

Renkant lektorių jungtinę grupę PKT programoms įgyvendinti, PKT institucijų manymu, labai svarbu profesionaliai sudėlioti visą lektorių komandą, paskirstant jiems temas ir numatant laiką. Pasiteisina praktika, kai kiekvienas PKT institucijos pasirinktas lektorius prieš mokymus pats susisieikia su švietimo įstaigos administracijos atstovu ir detaliau aptaria programą, gauna reikiamus dokumentus, informaciją apie dalyvius, jų poreikius, nes tai leidžia jam kryptingiau pasiruošti.

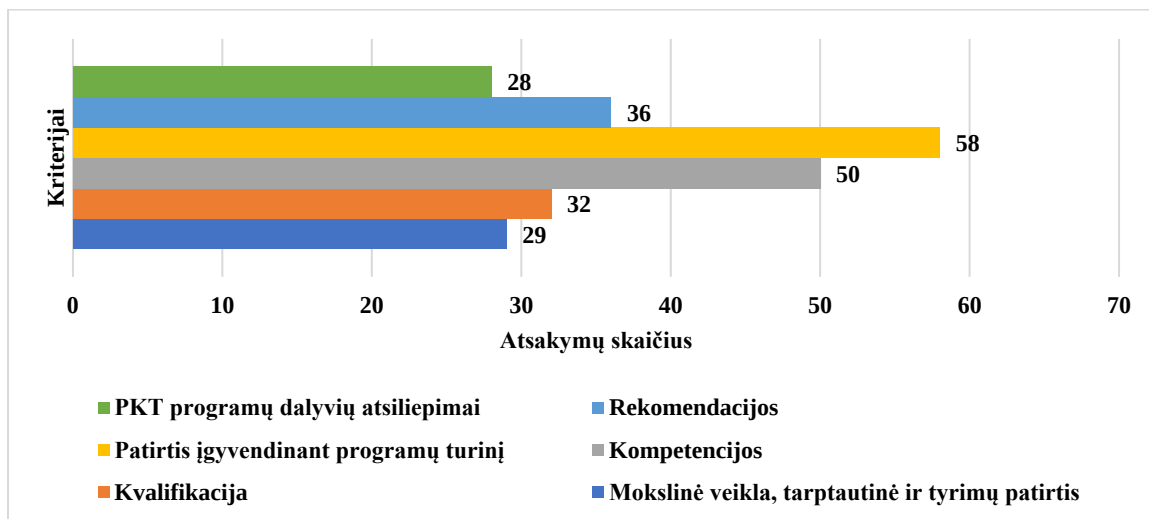
Iš daugumos mažesnių savivaldybių pateiktų duomenų įvertinti, ar atsirenkami geriausiai programose numatytas temas atskleidžiantys lektoriai, sunku, nes informacijos pateikta mažai, bet iš įvardytų sėkmingiausias programas įgyvendinusių lektorių galima matyti, kad jie turi pedagoginės ir andragoginės patirties, geba efektyviai perduoti žinias ir skatinti mokymosi procesą.

Lektoriams keliama aukšti reikalavimai, įskaitant jų patirtį ir kompetencijas, todėl kai kuriose savivaldybėse, ypač **mažesnėse, sunku rasti kvalifikuotų lektorių**, kurie galėtų vesti PKT programas. Tai apsunkina programų įgyvendinimą ir kokybės užtikrinimą, todėl šių savivaldybių PKT institucijoms vertėtų labiau bendradarbiauti su aukštosiomis mokyklomis, mokslininkais, didesnių savivaldybių PKT institucijomis, dalytis patyrusiais lektoriais ir (ar) vykdyti bendras PKT programas.

Publikuojamų tyrimų išvados ir PKT institucijų pateikta informacija rodo, kad per mokymus nepakankamai reflektuojama lektorių patirtis. Pabrėžtina, kad lektoriui svarbu atsižvelgti į dalyvių atsiliepimus, efektyvinant savo veiklą, tobulinant PKT programas ir mokymo metodus.

Apibendrinant galima reziumuoti, kad iš visų duomenis pateikusių PKT galinčių vykdyti institucijų 76 atsakė, kaip atsirenka lektorius.

6 pav. Lektorių atrankos dominuojančių kriterijų pasiskirstymas



Įvertinus visų savivaldybių PKT institucijų pateiktus duomenis, matyti, kad svarbi yra lektorių kvalifikacija, atsižvelgiama į lektorių patirtį ir programų turinį atliepiančias kompetencijas. Stengiamasi užtikrinti, kad PKT programas įgyvendintų kompetentingi ir patyrę specialistai, prisidedantys prie programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo.

PKT grįžtamojo ryšio situacijos analizė

Pateikti duomenys rodo, kad visos PKT institucijos pedagoginiams darbuotojams, dalyvavusiems kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, *po vykusių mokymų* siunčia *mokymų naudingumo įvertinimo elektronines anketas / klausimynus* su uždarojo ir atvirojo tipo klausimais, į kuriuos atsakydami dalyviai *nurodo įgytų žinių taikymo ugdymo procese galimybes* ir galimą poveikį mokinių pasiekimams gerinti.

Naudojami įvairūs anketavimo būdai. Populiariausia – elektroninėje renginių registracijos sistemoje *Semiplius* pateikta renginių vertinimo anketa, kurioje yra skyrelis „Žinių pritaikymas mokykloje“; jame dalyviai, baigę vieną ar kitą PKT programą, dalijasi patirtimi, analizuoja galimybę, kur ir kaip gautas žinias, įgytas kompetencijas pritaikys ugdymo procese. Be to, naudojama projekto „Lyderių laikas 3“ parengta grįžtamojo ryšio priemonė „Sužinok, išbandyk, pasidalink“ (SIP). Ji padeda sužinoti, kokį poveikį turėjo mokymai, kaip juose įgytas teorines žinias dalyviai pritaikė praktikoje. Derinami kokybiniai ir kiekybiniai PKT įtakos ugdymo procesui analizės būdai: dokumentų analizė, duomenų rinkimas (nestandartizuoti klausimynai PKT dalyviams su atvirojo tipo klausimais, klausimynas metodinių (didaktikos) būrelių nariams, kuriame derinami uždarojo ir atvirojo tipų klausimai).

Praktiškai visose savivaldybėse anketinės apklausos rezultatus PKT institucijų darbuotojai aptaria savivaldybės dalykų mokytojų metodinių (didaktikos) būrelių pasitarimuose.

Savivaldybių PKT institucijos ieško tinkamiausių būdų, strategijų, kurios padėtų analizuoti, vertinti PKT metu įgytų kompetencijų praktinį taikymą ugdymo procese. Taikomos įvairios praktikos, skirtos refleksijai ir grįžtamajam ryšiui, padedančios tobulinti mokymų programas, gerinti pedagogų kompetencijas, skatinančios dalytis gerosiomis praktikomis, bendrauti ir bendradarbiauti.

Ne vienoje savivaldybėje po mokymų stebimos atviros pamokos ar kitos veiklos ir po jų reflektuojama su dalyvavusiais kolegomis stebėtojais. Kitose organizuojami PKT institucijos ir švietimo skyriaus specialistų komandos vizitai į mokyklas, kurių metu aptariami ir analizuojami mokinių rezultatai, išklausa mokyklų vadovų nuomonė apie mokymų turinį ir įtaką mokinių pažangai. Kai kuriais atvejais po kiekvieno PKT programos modulio ar tęstinių mokymų skiriama laiko namų darbams ir jų refleksijai: kaip sekėsi praktiškai taikyti įgytas kompetencijas, kas pasisekė, kas ne, kodėl. Kitur programos įgyvendinimo metu dalyviai atlieka savarankišką darbą, kurį aptaria programos pabaigoje, o vėliau dalijasi praktinio taikymo ugdymo procese patirtimis metodinėse (didaktikos) dienose. Įgytų kompetencijų

taikymu ugdymo procese po mokymų dalijamasi ne tik metodinėse (didaktikos) dienos, bet ir apskritojo stalo diskusijose, profesiniuose dialoguose „Kolega – kolegai“, neformalioje Mokytojų akademijoje. Skatinama kurti pedagoginio darbuotojo asmeninio profesinio tobulėjimo aplanką, kuriame siūloma ne tik įrašyti savo įgytas kompetencijas, bet ir nurodyti, kaip jos taikomos praktiškai darbinėje veikloje.

Mažesnėse savivaldybėse dėl nedidelio pedagoginių darbuotojų skaičiaus susidaro galimybės pažinti vienas kitą, palaikyti glaudų bendradarbiavimą, aptarti vykdomas programas, reaguoti čia ir dabar, o jei reikia, atsižvelgiant į mokytojų pastebėjimus, koreguoti lektorių darbą jau programos vykdymo metu.

Didžiosios savivaldybės, atsižvelgdamos į programų įgyvendinimo kokybės aspektus ir mokymų dalyvių refleksijos duomenis, efektyviai bendradarbiauja su universitetais, kartu rengia ir įgyvendina programas, kviečia lektorius iš jų.

PKT institucijos bendradarbiauja su ugdymo įstaigų direktoriais ir direktorių pavaduotojais ugdymui.

Vienų savivaldybių PKT institucijos kiekvieną mėnesį organizuoja metodinius pasitarimus, su pavaduotojais aptaria stebėtas atviras pamokas, jiems rengia mokymus. Kitose vykdomos metinės apklausos, organizuojami individualūs pokalbiai, tikslinės grupės atskirose mokyklose, dalyvaujant PKT institucijos ir (ar) savivaldybės specialistams, mokyklų vadybinėms komandoms. Kai kuriais atvejais mokyklų bendruomenėms skirtos PKT programos rengiamos kartu su įstaigų direktorių pavaduotojais, taip skatinant juos daugiau dėmesio skirti stebėjimui, kaip PKT metu įgytos kompetencijos taikomos praktikoje. PKT programų dalyviai skatinami mokymuose patobulintas kompetencijas aptarti su mokyklos administracija, kolegomis.

Kai kurios savivaldybės nurodė, kad jose analizuojami mokyklų išorės vertinimo rezultatai, nacionalinių mokinių pasiekimų (NMPP), pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP), valstybinių brandos egzaminų (VBE) rezultatai. Tada išivardijamos probleminės sritys ir skiriamas ypatingas dėmesys, pavyzdžiui, matematikos, lietuvių kalbos ar informatikos mokytojų kompetencijų stiprinimui ir stebima, ar rezultatai gerėja, ar pedagoginių darbuotojų profesinis tobulėjimas turėjo įtakos mokinių rezultatams.

Kelios savivaldybės nurodė, kad sunku pamatuoti / įvertinti, kiek įgyvendinamos pedagoginių darbuotojų patobulintos kompetencijos ir ugdymo praktikos ar iniciatyvos, kiek jos prisideda prie vienos ar kitos ugdymo įstaigos sėkmės rodiklių, mokinių pasiekimų bei pažangos. Jos pažymi, kad būtų tikslinga nacionaliniu mastu sukurti grįžtamojo ryšio dėl kompetencijų praktinio taikymo ugdymo procese vertinimo gaires.

Išsamesnes anketinės apklausos duomenų analizes, siekiant išsiaiškinti PKT programos poveikį, kiek jos metu patobulintos kompetencijos perkeliama į praktiką, atlieka tik viena kita PKT institucija. Pavyzdžiui, Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnyba kasmet atlieka veiksmingumo tyrimą. 2023 m. vykdytas tyrimas „Kvalifikacijos tobulinimo programos stebėseną: mokymosi patirties perkėlimo į praktiką modelis“ (Lapėnienė, Žilinskaitė, 2023) (tyrimo pristatymo [nuoroda](#)). Šis pavyzdys rodo, kad kartu su mokslininkais atlikti tyrimai yra efektyvūs, jais remiantis galima gerokai pagerinti PKT programų kokybę jų rengimo ir įgyvendinimo etapuose.

Daugiausia PKT programų 2023 m. įgyvendinusi ne savivaldybių institucija, galinti vykdyti PKT, VšĮ „Mokymosi mokykla“ taip pat taiko įvairias praktikas, skirtas efektyviai rinkti duomenis apie mokytojų įgytų kompetencijų praktinį taikymą mokymų procese: nuolat organizuojamos mokymų stebėjimo sesijos, kuriose stebima, kaip dėstytojai integruoja naujas mokymo strategijas; rengiamos apklausos tarp mokymų dalyvių ir organizuojančių darbuotojų, siekiant surinkti atsiliepimus apie dėstytojo ugdymo metodų pokyčius; atliekamas išsamesnis vertinimas, kaip dėstytojų taikomos naujos strategijos veikia mokymų dalyvių mokymosi rezultatus; aptariamas naujų žinių ir metodų veiksmingumas praktikoje; organizuojamos grupinės diskusijos ar individualios konsultacijos su PKT programos vadovais.

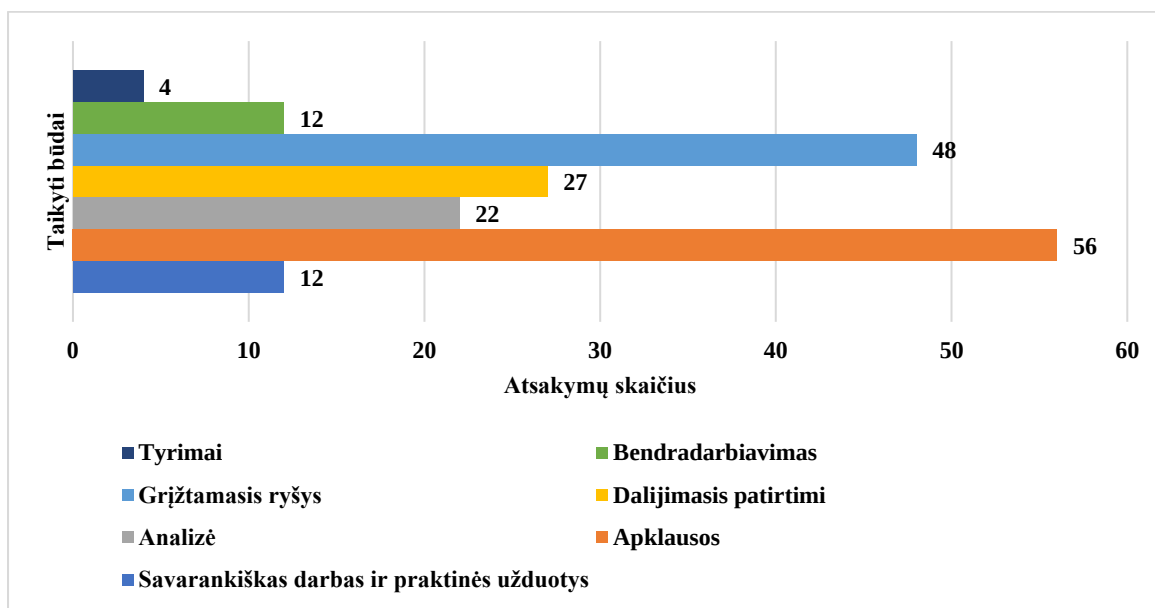
Deja, įvardytoms praktikoms pagrįsti ne visos PKT institucijos remiasi duomenimis, nepateikia konkrečių iliustruojančių pavyzdžių, kaip mokymuose įgytą patirtį ir žinias pedagoginiai darbuotojai panaudojo pamokose. Dažnai neaišku, kiek ir kaip refleksijų informacija panaudojama PKT plėtoti.

Iš pateiktų duomenų matyti, kad kai kurių savivaldybių PKT institucijos, įgyvendindamos savo strateginiuose planuose numatytą priemonę – vykdyti PKT renginių stebėseną, kuri padėtų užtikrinti, kad PKT programos būtų vykdomos efektyviai ir atitiktų mokytojų poreikius, – ieško būdų atlikti išsamesnę vykdomų PKT programų stebėseną, tačiau daugumos jų taikomas teikiamų PKT paslaugų grįžtamojo ryšio matavimas dar nepakankamai efektyvus.

Dažnai apibendrinta informacija apie vykdytas apklausas ar atliktus tyrimus, pavyzdžiui, apie rengtų ir įgyvendintų PKT programų veiksmingumą, jų poveikį mokinių pasiekimams, apie pedagogų patobulintų kompetencijų praktinį taikymą ugdymo procese, nėra pateikta PKT institucijų svetainėse, nors teikdamos duomenis PKT institucijos pažymi, kad tokias analizes daro.

Pažymėtina, kad dauguma PKT institucijų atsižvelgė į ankstesniais metais vykdytos PKT stebėsenos apžvalgose pateiktas rekomendacijas – jų interneto svetainėse plėtojama pagalba pedagogams ugdymo turinio atnaujinimo (toliau – UTA) įgyvendinimo klausimais, daugiau dėmesio skiriama UTA temai, ieškoma būdų daugiau dėmesio skirti PKT stebėsenai, analizuojant, ar dalyvaujant PKT programose pedagogų įgyta mokymosi patirtis ir išplėtos kompetencijos perkeliama į praktiką. Pateikti duomenys rodo, kad pastaruoju metu pedagogai labiau renkasi dalyvauti tik kai kuriuose programų moduluose ir visos programos nebaigia.

7 pav. Informacijos apie pedagoginių darbuotojų įgytų kompetencijų taikymą ugdymo procese rinkimo būdų pasiskirstymas



Šie veiksniai padeda užtikrinti, kad PKT metu įgytos kompetencijos būtų efektyviai taikomos ugdymo procese bei pamokose ir prisidėtų prie ugdymo kokybės gerinimo, padėtų gerinti mokinių pasiekimus. Tačiau į paminėtus aspektus atsižvelgia ne visos PKT vykdančios institucijos.

PKT vykdančių akredituotų institucijų numatyti pokyčiai

Praktiškai kiekviena savivaldybių PKT institucija yra nusimačiusi bent vieną ar kelis pokyčius, siekdama gerinti PKT kokybę: stiprinti praktikos ir teorijos ryšį, telkiant komandas ir vykdant daugiau PKT programų su universitetais; rengti ilgalaikes programas, atsižvelgiant į vertinimo duomenis, ir įtraukti mokyklų bendruomenes; skatinti bendradarbiavimą, dalijimąsi gerosiomis praktikomis, organizuoti stažuotes ir mainų programas; siūlyti inovatyvias metodinės veiklos formas, įtraukti tarptautines patirtis; nuolat vertinti ir atnaujinti PKT programas, skiriant daugiau laiko savarankiškomis veikloms ir refleksijai; atsižvelgti į mokinių

pasiekimus, vykdyti tęstinę stebėseną, stiprinti refleksijos kultūrą, tobulinti grįžtamojo ryšio teikimo įgūdžius; plėtoti veiklas, stiprinančias lyderystę, įtraukti tėvų bendruomenę, skatinti profesinę plėtrą ir tarptautinį bendradarbiavimą.

Pokyčius nusimatė ir akredituotos nevalstybinės PKT vykdančios institucijos. Dažniausiai jų įvardijamas pokytis – tai pagal galimybes plėsti programų, skirtų 2023–2025 m. prioritetinėms kvalifikacijos tobulinimo sritims, pasiūlą, orientuojantis į problematiką, aktualią mokykloms, pedagoginių darbuotojų veiklai, labiau atliepiant individualios švietimo įstaigos bendruomenės kvalifikacijos tobulinimo poreikius, susitinkant su įstaigų vadovais ir išdiskutuojant jiems aktualių renginių tematikas. Kiti nurodyti pokyčiai – vykdyti daugiau ilgalaikių PKT programų; didinti skaitmeninių technologijų naudojimą mokymo procese; ieškoti naujų skaitmeninių mokymo priemonių, siūlyti jas mokykloms taikyti ugdymo procese; plėtoti bendradarbiavimą su įvairiais partneriais, rengiant kvalifikacijos tobulinimo programas; atnaujinti PKT programas pagal ugdymo įstaigose vykdomus pokyčius, siekiant atnaujinti ugdymo turinį, pagerinti mokinių savijautą mokykloje ir mikroklimatą.

„Tūkstantmečio mokyklų“ (toliau – TŪM) programos integracija, tobulinant savivaldybių pedagoginių darbuotojų kvalifikaciją

Daugumos savivaldybių mokyklos dalyvauja „Tūkstantmečio mokyklų“ (toliau – TŪM) programoje, todėl PKT programų planavimą ir įgyvendinimą planuojama tiesiogiai sieti su šios programos įgyvendinimu. Tikimasi, kad mažesnėse savivaldybėse tai bus ypač paveiku, siekiant užsibrėžtų PKT tobulinimo tikslų. Įgyvendinant TŪM programą, bus vykdomi įvairesnių formų renginiai, kuriuos ves lektoriai – geriausi savo srities profesionalai. Vyks stažuotės Lietuvoje ir užsienyje. Rengiant ir įgyvendinant PKT programas, numatoma glaudžiau bendradarbiauti su švietimo įstaigų vadovais ir mokyklų komandomis. Savivaldybių teigimu, šių PKT programų įgyvendinimas padės sustiprinti PKT programų kokybę ir pasiekti reikšmingesnių pokyčių kvalifikacijos tobulinimo srityje.

PKT situacija savivaldybėse, kuriose nėra akredituotos PKT institucijos

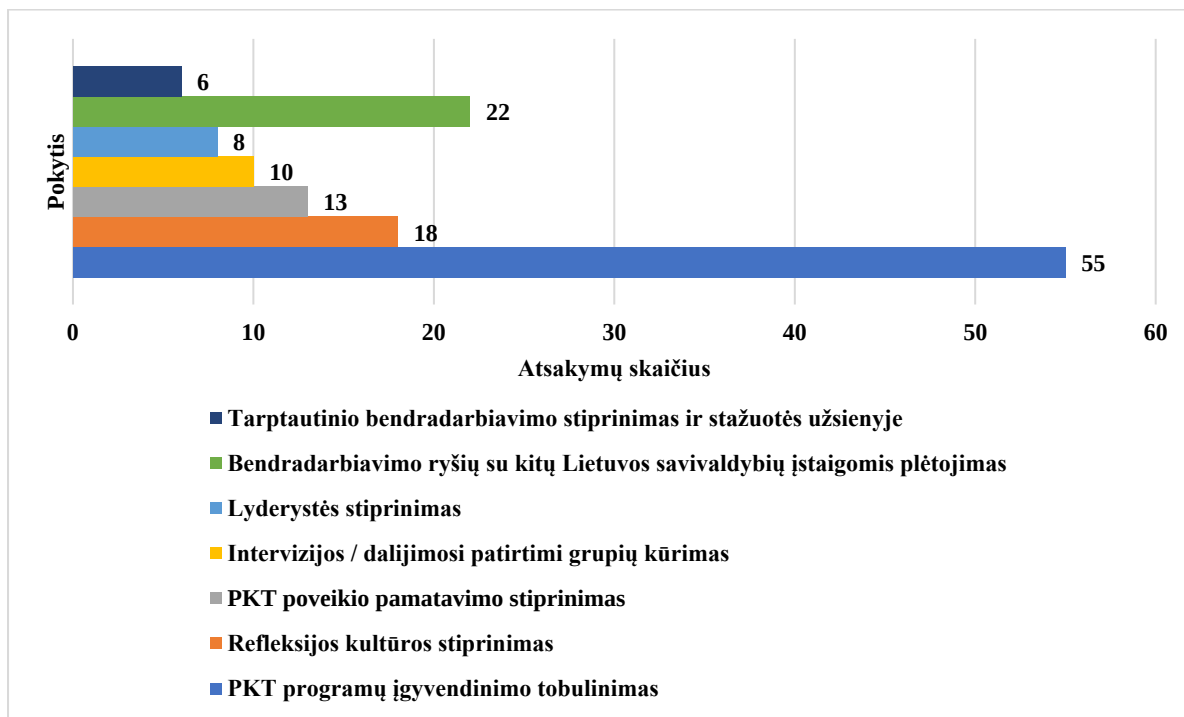
Pažymėtina, kad savivaldybės, kuriose nėra akredituotos PKT institucijos, yra delegavusios atsakomybę pačioms mokykloms planuoti, kokiose PKT programose jų pedagoginiai darbuotojai galėtų tobulinti savo kvalifikaciją, ir savivaldybės mastu neanalizuoja, kiek ir kaip jų pedagoginių darbuotojų įgytos kompetencijos perkeliamos į praktiką. Ugdymo įstaigos pačios nusistato PKT poreikį ir poveikį. Jų pedagoginiai darbuotojai dėl profesinio tobulėjimo vyksta į aplinkinių savivaldybių PKT institucijas, pagal poreikį kviečiasi lektorius į mokyklas.

Mažesnėse savivaldybėse, pavyzdžiui, Pagėgių ir Širvintų, renkami duomenys apie PKT metu pedagogų įgytų kompetencijų praktinį taikymą, po mokymų dalijamasi gerąja patirtimi dalykų metodinėse (didaktikos) grupėse, vyksta kolegialus mokymasis, atviros pamokos aptariamos metodinėse (didaktikos) dienos, su visais rajono pedagogais bendraujama neformaliai, per rajono metodinių (didaktikos) būrelių susirinkimus, be to, informacija apie PKT metu pedagogų įgytų kompetencijų praktinį taikymą ugdymo procese gaunama anketuojant ir iš mokyklų vadovų. Taip surinkta informacija analizuojama ir pateikiama rekomendacijų, kaip sėkmingiau įgyvendinti PKT programas.

Pedagogų rengimo centrai yra nusimatę į PKT programų rengimą ir vykdymą kviesti daugiau socialinių partnerių, ugdymo praktikų, taip pat plėsti bendradarbiavimą su užsienio universitetų mokslininkais. 2024 m. su minėtais partneriais jie pradeda vykdyti nacionalines PKT programas.

Apibendrinant galima reziumuoti, kad visos duomenis pateikusios PKT institucijos yra nusimačiusios vienokius ar kitokius PKT įgyvendinimo stiprinimo pokyčius. Matyti, kad didžiausias dėmesys bus skiriamas PKT programų įgyvendinimo tobulinimui (8 pav.).

8 pav. Numatytų PKT įgyvendinimo pokyčių pasiskirstymas savivaldybėse



Tikėtina, kad šios priemonės padės stiprinti mokytojų kvalifikaciją ir skatins bendradarbiavimą tarp mokyklų ir mokslininkų. Taip pat bus užtikrintas nuolatinis PKT programų tobulinimas, atsižvelgiant į naujausias pedagogines tendencijas ir mokinių pasiekimų rezultatus.

Rekomendacijos

Atsižvelgiant į pateiktus duomenis, *siūloma*:

- glaudžiau *bendradarbiaujant* su kolegomis iš kitų PKT institucijų, *reflektuoti* sėkmingiausias įgyvendintas PKT programas;
- *siekiant išsiaiškinti* kvalifikacijos tobulinimo veiksmingumą, rekomenduojama, pagal galimybes pasitelkiant aukštųjų mokyklų mokslininkus, *atlikti* savivaldybės pedagoginių darbuotojų profesinio tobulėjimo tyrimą, akcentuojant išplėtotų kompetencijų pritaikomumą;
- glaudžiau *bendradarbiaujant* su savivaldybės mokyklomis, *įtraukiant* vadovus, metodinius (didaktikos) būrelius ir (ar) kitus bendruomenės narius, ieškoti galimybių didinti programų praktinę naudą pedagoginiams darbuotojams;
- *užtikrinti* PKT programų turinio vientisumą, siekiant išlaikyti dalyvių susidomėjimą visos programos įgyvendinimo metu ir užtikrinti, kad būtų pasiektas galutinis rezultatas;
- savivaldybės lygmeniu daugiau dėmesio *skirti* PKT stebėsenai, *pereiti* prie sistemos PKT programų įgyvendinimo grįžtamosios informacijos kaupimo ir analizės, vengiant fragmentiškumo;
- *užtikrinti* lektorių refleksiją po PKT programos įgyvendinimo ir refleksijos rezultatų panaudojimą planuojant;
- *viešinti* PKT veiklos rezultatus interneto svetainėse.